

LITERKA

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě

Červen/2022

Vážení čtenáři,

za války umlkají múzy, v té současné ráno posloucháme a čteme především o dalších civilních obětech a zničených domech. Před půlstoletím, kdy na rozhlasových vlnách vysílala nejhlasitěji stanice Praha, plnila jitru u „drátáku“ či přenosného tranzistorového rádia, tehdejšího výkřiku moderní techniky, také svérázná zpravodajství. Předpověď teplot a očekávaných srážek střídalo pravidelné sdělení: „Ve výšce číslo 1 metrů je tlak číslo 2 milibarů, teplota číslo 3 stupňů, rosný bod číslo 4.“ Následovala zvláštní zaklínací formule: „Výška, tlak, teplota, rosný bod: ...“, a bezprostředně po ní reproduktory prskaly do éteru pouze dlouhou nepřetržitou řadu čísel. Závěr meteorologické relace patřival formuli: „Odběr zemního plynu a svítíplynu dle diagramu číslo 5.“ Plánované hospodářství šedesátých a sedmdesátých let zápasilo s nedostatkem ledasčeho od toaletního papíru a jednorázových pomůcek pro ženy až po sibiřský plyn. Po oné specifické předpovědi počasí, pamětníkům vtipně parodované v cimrmanovském filmu Nejistá sezóna, se i mně občas tiše zasteskne. Někteří spoluobčané dokonce horují pro návrat oněch časů. Těm přejme dostatek smirkového Rudého práva do jejich kadibudek. Obdobně zamrzlí postbolševici snad doufají, že Evropa bude zpívat častušky dle latinského přísloví Cuius panem edo, illius carmina edo (Či chléb jíš, toho píseň pěj.). Voldemortovi v Kremlu zatím nedošlo, že rohlík z ukrajinské pšenice lze v krajním případě péct i na dřevěném uhlí. Brzký konec špatných zpráv sobě i Vám přeje Libor Kalina

ČERVEN

Ivo Odehnal

Dny zhoustnou do medova

Poslední čepele listů
naplno vyjedou z pochev

Zvuk se rozlehne našір

A když poprší, ó poprší
bílí holubi bliknou na hladině

Verše měsíce června

Sbírka Hladné pusté

3 otázky pro Jana Kostrhuna (1942–2022) (výběr z publikovaných rozhovorů)

Inspirace?

Nejvíc asi dvacet let aktivní práce v zemědělství, díky níž jsem kombinoval dvě zdánlivě neslučitelné činnosti. Nejčastěji byla mým pracovištěm v kravínech hnojná chodba, k níž krávy stojí zezadu. Krávy jsou neuvěřitelné fabriky, do nichž předem nasměrujete obrovské množství píce, středem vyteče více či méně mléka a zadem vychází zbytek. No, a když se v takové chodbě pohybujete osm až dvanáct hodin denně, potřebujete něco, abyste se stále cítili člověkem. A tak jsem začal psát básně.

Od ideologicky svázaných textů přes kritické vymezení vůči normalizaci jste dospěl až ke kompozicím s lyrikou a citacemi ruských klasiků?

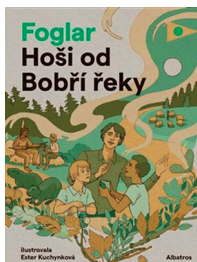
Na počátku jsem své názory oklikou skrýval za metafory, narážky a náznaky, abych obelstil tehdejší dobu. Tajné spojení mezi čtenářem a autorem tehdy podle mě fungovalo, což mě velice bavilo, stejně jako ten rozpor mezi kravínem a poezií. I proto už mě dnes psaní moc nebaví.

Vaše literární vzory?

S literární činností jsem začal v první půlce šedesátých let v renomovaných literárních časopisech jako Host do domu, kam psali spisovatelé první kategorie a šéfredaktorem byl Jan Skácel. V Československém vojáku jsem se zase potkával s redaktory formátu Oty Pavla, Arnošta Lustiga či Adolfa Branalda. Setkával jsem se s lidmi, kterých bychom si dodnes měli velmi vážit. Rok 1968 pak ale vše udupal...

Spisovatel Jan Kostrhun (1942–2022) se vedle rozhlasové, časopisecké a televizní tvorby spolupodílel na deseti filmech, je autorem osmi knižních titulů. S podivínským Jankem, jak se po rodišti a bydlišti rád podepisoval, jsme se rozloučili minulý měsíc, bylo mu 79 let. O jeho literární pozůstalost bude pečovat Památník písemnictví na Moravě.

Osvědčené tituly pro léto

S blízkostí prázdnin se na pulty knihkupectví opět vracejí nej-osvědčenější letní tituly, ať již coby odměny za vysvědčení nebo jako táborové čtení. Letos míří za čtenáři především foglarovky z nakladatelství Albatros. Jako první svazek nového vydání souborného díla Jaroslava Foglara jsou to *Hoši od Bobří řeky*, tentokrát ilustrované Ester Kuchynkovou. Úvod do stínadelské trilogie – *Záhada hlavolamu* – doprovázejí kresby Jiřího Gruse. Pokračování bobroříčnických hochů se jmenuje *Strach nad Bobří řekou*, které vybavil obrazovým doprovodem ilustrátor Martin Šinkovský, tvořící pod šifrou Ticho762. Další generace kluků a holek tak dostává příležitost prožít svá neopakovatelná dobrodružství, pro něž horovali již jejich prarodiče. (ctrl)

Čtení v čase pandemie

Koronavirová pandemie a s ní spojené omezení volnočasových možností výrazně zvýšila mediální aktivity české (internetové) populace 15+. Čtenářské zvyky a návyky však zásadním způsobem neovlivnila. K navýšení počtu přečtených knih došlo pouze u pravidelných čtenářů. Doložil to sociologický průzkum, který zorganizovala v únoru minulého roku Národní knihovna ČR ve spolupráci se společností Nielsen Admosphere, do kterého se podařilo zapojit reprezentativní vzorek 1005 respondentů

publikace s výstižným názvem *Covidčtení* autorského kolektivu Jiří Trávniček, Vít Richter a Hana Friedlaenderová přináší porovnání statistických dat získaných před a v průběhu covidové abnormality. Potěšitelné je, že se vztah ke knize jako zdroji zábavy a poznání zásadně neproměnily. Souhrnný pohled dokládá, jaké mediální aktivity nejvíce narostly a které naopak poklesly. Všímá si rovněž převažujících postojů dospělých, kteří řešili spolu se svými dětmi uzavření škol a podpořili jejich zapojení do distanční výuky. Získaná data autoři zasazují do širšího kontextu kulturních aktivit a společenských změn, které pandemie přinesla. Co je rovněž cenné, zprostředkovávají také související zkušenosti z dalších zemí, kde byla organizována podobně zaměřená šetření. (ctrl)

Finále 16. ročníku Skryté paměti Moravy

Vstoupit do obrazu a stát se jeho součástí. Nechat postavy na obrazech obživit, překročit rám, vnímat skutečnost jako sled obrazů... Možností, jak ztvárnit téma „V obraze“, se nabízela řada. Vedle Poutníka nad mořem mlhy, Tanečnice, Snící rebelky, Výkřiku a řady dalších (nejen) klasických děl výtvarného umění inspirovaly mladé autory k napsání povídek i kratších příběhů také pravěké jeskynní malby, mnozí vystavěli svůj text na dalších významech spojení „být v obraze“. Vybrat z více než dvou stovek textů pět nejzdařilejších v každé kategorii bylo úkolem odborné poroty, v níž letos opět zasedla Olga Jeřábková, Romana Dominika Hrbatová, Anežka Soukupová, Tomáš Jeřábek a Libor Kalina. K vyhodnocení letošních soutěžních příspěvků se porota sešla na začátku května a společným rozhodnutím navrhla Radě Jihomoravského kraje deset finalistů. Nominováni jsou tři soutěžící na udělení ocenění a dva soutěžící na udělení čestného uznání v obou kategoriích. Až do slavnostního vyhlášení výsledků jsou však jména finalistů tajná.

Po dvou letech, kdy se kvůli pandemii covidu konalo vyhlášení v zářijovém termínu, se letos uskuteční opět před prázdninami, a to ve středu 22. června od 14 hodin v Památníku písemnictví na Moravě. Zváni jsou všichni soutěžící se svými rodiči a kamarády a samozřejmě také pedagogové, kteří své žáky a studenty v soutěži podpořili. Během odpoledne přečtou mladí autoři ukázky ze svých oceněných textů a sál letního refektáře rozezní hudba ukrajinského dua, zpěvačky Veroniky Pozniak a kytaristy Artema Pozdniakova.

Po skončení oficiální části si hosté budou moci prohlédnout také historickou benediktinskou knihovnu, expozice a vybrat si i některou ze čtyř aktuálních výstav.

(ap)

Odpoledne s Kašpárkem

ODPOLEDNE S KAŠPÁRKEM

pro rodiče s dětmi

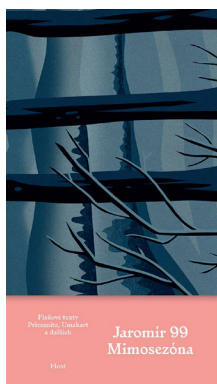
Navštívíte expozice Památníku písemnictví včetně historické knihovny, prozkoumáte chodby benediktinského kláštera a nakonec si užijete také Kašpárkovu hernu!

18. 6. 2022 ve 14.00 hodin

Rezervace nutná: l.zaliova@mbrn.cz

Vstupné 25 Kč

Jaromíra Švejdíka texty a ilustrace

Jaromír Švejdík alias Jaromír 99 je jednou z nejvýraznějších osobností domácí umělecké scény. V devadesátých letech se prosadil jako zpěvák, skladatel a textař bezmála již kultovní jesenické kapely Priessnitz, která přišla se specifickou estetikou, vycházející údajně přímo z temných hor v pohraničí. Neprostupné mlhy plné fantaskních stvoření později ustoupily civilnějšímu pojetí, přesto skladby neztratily nic ze své magické působivosti. Švejdíkův záběr však hudbou zdaleka nekončí, v posledních dvou desetiletích se stal vyhledávaným ilustrátorem a kreslířem komiksů, mimo jiné zásluhou ceněné trilogie o výpravčím Aloisu Nebelovi. Právě tyto dva autorovy světy nyní propojuje výpravná kniha

Mimosezóna, v níž výběr nejlepších textů skupin Priessnitz, Umakart, Kavka band, Jaromír 99 & The Bombers, Letní kapela a písně pro Václava Neckáře doplňují charakteristické ilustrace inspirované krajinou a náladou Švejdíkova rodného Jesenicka. Součástí knihy je také zasvěcená předmluva Jaroslava Rudiše a velký profilový rozhovor Michala Pařízka, šéfredaktora hudebního časopisu Full Moon, s autorem.

(ctrl)

Za fotografiemi do Rajhradu!

Končící výstavu kolekce fotografií Jindřicha Štreita s názvem Brána naděje vystřídala v Památníku prezentovaná série Černá srdce. Podává svědectví o životě a každodenních starostech i radostech romských rodin v údobí jednoho roku. Představované práce profesora Štreita a reportérky Marušky Zachovalové vznikaly v letech 2006 a 2007 souběžně se stejnojmenným celovečerním filmovým dokumentem, který točili v Polsku,

Maďarsku, na Slovensku a v Čechách se svým štábem Břetislav a Monika Rychlíkovi.

Soubor barevných fotografií Romana A. Muselíka nazvaný „In heaven“ proniká do hloubi přírodního koloběhu, jehož součástí je také zvířecí smrt. Autor, řazený mezi tzv. vizualisty, preferuje spontánní, nearanžovaný zážitek z viděného, propojující subjektivně podbarvenou výpověď s autonomním fotografickým obrazem.

Na unikátní zážitek z tvorby špičkových autorů tuzemské fotografie láká do Rajhradu až do 31. července jedinečná prezentace snímků Alžběty Jungrové a Petra Hricka. Emoce a prožívání jako hlavní náměty jejich prací jsou vesměs vtěleny do autoportrétů v případě Hricka a akčních stylizací modelek u Jungrové. Značný díl celkovému vyznění kolekce souhrnně pojmenované E-motion i výslednému nevšednímu diváckému zážitku přidává objevná instalace velkoplošných fotografií v dosud nerevitalizovaných barokních prostorách klášterní prelatury. Tu charakterizují zbytky původní

freskové výzdoby a necitlivé doklady komunistické „péče“. Proměnlivé denní světlo je navíc umocněno zrcadlovinou, průhledným plastem a jemnou síťovinou, na něž nechala přenést své fotografie Jungrová, násobná laureátka soutěže Czech Press Photo.

Od 24. června až do 4. září poskytne Památník své letní výstavní prostory v klášterní kvadratuře obsáhlé reprezentativní kolekci snímků nestora brněnské fotografie Miloše Budíka. (kl)